

Sygn. akt *IV U 1284/13*

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 29 października 2013 r.

Sąd Okręgowy w Rzeszowie IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSO Elżbieta Ura

Protokolant: st. sekr. sądowy Anna Kruczek

po rozpoznaniu w dniu 29 października 2013 r. w Rzeszowie

sprawy z wniosku **B. Ł.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w J.**

o emeryturę

na skutek odwołania B. Ł.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w J.

z dnia 13/06/2013 r., znak: (...)

zmienia zaskarżoną decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w J. z dnia 13/06/2013 r., znak: (...)w ten sposób, że przyznaje wnioskodawcy B. Ł. prawo do emerytury poczynając od dnia 8 maja 2013 roku.

Sygn. akt IV U 1284/13

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 13 czerwca 2013 r., znak: (...), Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w J., na podstawie przepisów ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity Dz. U. z 2009 r., nr 153, poz. 1227 ze zm.) oraz rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 r., nr 8, poz. 43 ze zm.), po rozpoznaniu wniosku z dnia 8 maja 2013 r., odmówił wnioskodawcy B. Ł. prawa do emerytury.

W uzasadnieniu decyzji Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w J. wskazał, że wnioskodawcy odmawia się przyznania prawa do emerytury, gdyż do dnia 1 stycznia 1999 r. nie został udowodniony wymagany 15-letni okres pracy w szczególnych warunkach, wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. Jednocześnie organ rentowy podkreślił, że B. Ł. legitymuje się stażem ogólnym w wymiarze 27 lat, 8 miesięcy i 19 dni okresów składkowych i nieskładkowych, w tym stażem pracy w szczególnych warunkach w wymiarze 11 lat, 11 miesięcy i 14 dni.

Odwołanie od powyższej decyzji złożył wnioskodawca B. Ł. domagając się zmiany zaskarżonej decyzji i przyznania mu prawa do emerytury. W uzasadnieniu odwołania podkreślił, że organ rentowy bezzasadnie odmówił zaliczenia mu do stażu pracy w szczególnych warunkach okresów zatrudnienia w (...) (od 2 grudnia 1971 r. do 5 września 1978 r.) oraz w (...) z siedzibą w B. (od 21 września 1978 r. do 7 grudnia 1985 r.), w których to okresach zatrudnienia wnioskodawca

wykonywał pracę kierowcy ciągnika (traktorzysty). Powyższe zakłady pracy zostały zlikwidowane i wnioskodawca nie może przedłożyć świadectwa wykonywania pracy w szczególnych warunkach.

W odpowiedzi Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w J. wniósł o oddalenie odwołania. Organ rentowy podkreślił, iż nie uwzględnił wnioskodawcy powyższych okresów zatrudnienia z uwagi na brak przedłożenia stosownych świadectw pracy w szczególnych warunkach.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny.

B. Ł. urodził się (...)r. W dniu 8 maja 2013 r. złożył wniosek o przyznanie mu prawa do emerytury. Wnioskodawca nie jest członkiem Otwartego Funduszu Emerytalnego (k. 1-3 akt emerytalnych)

Okolicznością bezsporną jest, że B. Ł. legitymuje się stażem ogólnym w wymiarze 27 lat, 8 miesięcy i 19 dni okresów składkowych i nieskładkowych. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w J. uznał za udowodniony przez wnioskodawcę staż pracy w szczególnych warunkach w wymiarze 11 lat, 11 miesięcy i 14 dni.

Od 21 września 1978 r. do 7 grudnia 1986 r. B. Ł. był zatrudniony w (...)z siedzibą w B., w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowisku kierowcy ciągnika (traktorzysty). W okresie od 21 września 1978r. do 31 grudnia 1982 r. wnioskodawca, stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, wykonywał prace kierowcy ciągników. Do obowiązków wnioskodawcy należało wykonywanie kompleksowych oprysków i wapniowania na polach uprawnych. Prace te wykonywano w okresie od wiosny do jesieni. W okresie zimowym wnioskodawca również wykonywał prace kierowcy ciągnika, w szczególności woził żwir. W zimie, jeżeli nie było prac transportowych, dokonywano również napraw pojazdów. Podstawową pracą wnioskodawcy była jednak praca kierowcy ciągnika (traktorzysty), zaś pewne czynności związane z naprawą pojazdu miały charakter uboczny i wynikały z obowiązku kierowcy przygotowania pojazdu do pracy. W przypadku braku prac polowych, zakład pracy wynajmował swoje pojazdy wraz z kierowcami do prac przy budowie dróg lub posypywania ich żwirem w zimie.

(k. 14 akt emerytalnych – świadectwo pracy z dnia 31 stycznia 1986 r., k. 10 i 12 akt sądowych – zeznania świadka M. N.)

Sąd dokonał powyższych ustaleń faktycznych na podstawie wskazanych dowodów.

Sąd dał wiarę świadectwu pracy z dnia 31 stycznia 1986 r., albowiem jego autentyczność, jak i treść nie budziła wątpliwości sądu i nie była kwestionowana przez strony postępowania. Nadto, okoliczności w nim stwierdzone zostały potwierdzone w zeznaniach świadka M. N..

Sąd uznał za wiarygodne zeznania świadka M. N., który w okresie od 21 września 1978 r. do końca roku 1982 r. pracował razem z wnioskodawcą B. Ł. w(...)z siedzibą w B.. Świadek ten w sposób jednoznaczny wskazał, że w okresie, w którym wspólnie z wnioskodawcą pracował, widział jak ten wykonywał prace w szczególnych warunkach – prace kierowców ciągników (traktorzysty). Prace te były świadczone stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, zarówno w okresie od wiosny do jesieni, kiedy to przeważały prace w polu (nawożenie pól uprawnych i ich opryskiwanie przy użyciu ciągników rolniczych) oraz w okresie zimy, kiedy to wnioskodawca przewoził żwir i posypywał nim drogi.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje.

Odwołanie jest zasadne.

W przedmiotowej sprawie istotą sporu była kwestia ustalenia (z uwagi na brak uznania przez ZUS wskazanych w odwołaniu okresów zatrudnienia jako pracy w szczególnych warunkach – ze względu na brak przedłożenia świadectw wykonywania pracy w szczególnych warunkach) czy wnioskodawca B. Ł. będąc zatrudnionym w (...) (od 2 grudnia 1971 r. do 5 września 1978 r.) oraz w (...)z siedzibą w B. (od 21 września 1978 r. do 7 grudnia 1985 r.) wykonywał prace kierowców ciągników, określone w wykazie A, dziale VIII, poz. 3 rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r., a zatem

czy udowodnił co najmniej 15-letni staż pracy w szczególnych warunkach, będący podstawową przesłanką przyznania prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym na podstawie art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Zgodnie z art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, w jego brzmieniu obowiązującym na dzień wniesienia wniosku, ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku określonego w art. 32 ustawy emerytalnej, jeżeli w dniu wejścia ustawy w życie, tj. na dzień 1 stycznia 1999 r. osiągnęli oni okres zatrudnienia w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze wymagany według przepisów dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 65 lat (dla mężczyzn), mają 25 lat okresu składkowego i nieskładkowego oraz nie przystąpili do Otwartego Funduszu Emerytalnego.

Przepisy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego i pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43 ze zm.), do którego odsyła art. 32 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, określają niższy wiek emerytalny, rodzaje prac i stanowisk oraz warunki na podstawie których przysługuje prawo do emerytury. Okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy. Te okresy pracy stwierdza zakład pracy, na podstawie posiadanej dokumentacji, w świadectwie wykonywania prac w szczególnych warunkach, wystawionym według wzoru stanowiącego załącznik do przepisów wydanych na podstawie § 1 ust. 2 rozporządzenia, lub w świadectwie pracy.

Stosowanie do § 4 ust. 1 tegoż rozporządzenia mężczyzna, który wykonywał prace w warunkach szczególnych, wymienione w wykazie A, nabywa prawo do emerytury jeżeli osiągnął wiek emerytalny wynoszący 60 lat i ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w warunkach szczególnych.

Sąd Okręgowy pragnie podkreślić, że Sąd w toku postępowania zainicjowanego odwołaniem wnioskodawcy nie może ograniczyć możliwości udowodnienia, że dana praca wykonywana była w szczególnych warunkach jedynie do świadectw wykonywania pracy w szczególnych warunkach wystawionych według ustalonego w przepisach wzorca, lecz powinien wszelkimi dostępnymi dowodami wskazanymi przez strony postępowania dokonać oceny faktycznie wykonywanych czynności pracowniczych w spornym okresie oraz warunków wykonywanej pracy, w kontekście bezpośredniej szkodliwości dla zdrowia pracownika, uzasadniających przyznanie emerytury w obniżonym wieku emerytalnym. Instrumentem umożliwiającym Sądowi pracy i ubezpieczeń społecznych dokonywanie takich ustaleń jest art. 473 § 1 k.p.c., który stanowi, że w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych nie stosuje się przepisów ograniczających dopuszczalność dowodów ze świadków i z przesłuchania stron. Tym samym więc w postępowaniu sądowym w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych nie obowiązują ograniczenia dowodowe występujące w postępowaniu przed organem rentowym. Nie jest więc wykluczona możliwość udowadniania w postępowaniu sądowym na podstawie zeznań świadków okresów zatrudnienia, wysokości wynagrodzenia na potrzeby ustalenia wysokości podstawy wymiaru świadczenia lub zatrudnienia w szczególnych warunkach albo w szczególnym charakterze. Stanowisko takie jest powszechnie przyjęte w orzecznictwie Sądu Najwyższego, w którym stwierdza się, że pracownik albo ubezpieczony ubiegający się o świadczenie z ubezpieczenia społecznego może w postępowaniu przed sądem pracy i ubezpieczeń społecznych wszelkimi dowodami wykazywać okoliczności, od których zależą jego uprawnienia z tytułu ubezpieczenia - także wówczas, gdy z dokumentu (np. zaświadczenia o zatrudnieniu) wynika co innego - art. 473 k.p.c. (por. wyrok SN z dnia 9 kwietnia 2009 r., sygn. I UK 316/08, LEX nr 707858), a także gdy wnioskodawca wykaże, że nie jest w stanie przedstawić wymaganego świadectwa pracy lub zaświadczenia zakładu pracy np. z powodu jego likwidacji (por. wyrok SN z dnia 7 października 2003 r., sygn. II UK 87/03, OSNP 2004/14/248). Dopuszczenie dowodów z zeznań świadków jest uzasadnione okolicznością, że pracownik (ubezpieczony) nie może ponosić negatywnych konsekwencji braków dokumentacji pracowniczej będącej skutkiem znacznego upływu czasu i likwidacji zakładów pracy.

Należy zauważyć, że wnioskodawca nie przedstawił wystarczającego materiału dowodowego w celu udowodnienia faktu wykonywania pracy w szczególnych warunkach w (...)w okresie od 2 grudnia 1971 r. do 5 września 1978 r.

Do akt organu rentowego nie przedłożono nawet ogólnego świadectwa pracy. Zalegają w nich natomiast dokumenty wskazujące na fakt zatrudnienia w tej (...) jednak nie można ustalić na ich podstawie charakteru wykonywanej pracy. W szczególności stwierdzają, że wnioskodawca przez cały okres zatrudnienia nie wykonywał pracy kierowcy ciągnika. W początkowym okresie zatrudnienia od 2 grudnia 1971 r. powierzono mu bowiem prace robotnika – ładowacza. Następnie w 1972 r. (od lutego do grudnia) wnioskodawca odbywał zasadniczą służbę wojskową. Ponownie przyjęty do pracy został od 9 marca 1973 r. Dokument z dnia 9 marca 1973 r. (angaż k. 13 akt emerytalnych) wskazuje jednak, że wnioskodawca zostaje zatrudniony jedynie na siedmiodniowy okres próbny w charakterze kierowcy ciągnika (traktorzysty). Odwołujący B. Ł. nie przedstawił żadnego innego dokumentu, czy dowodu osobowego, który potwierdzałby, fakt zawarcia z nim umowy na stałe (na czas określony lub nieokreślony) po okresie próby oraz charakter tej pracy (czy była ona świadczona stale i w pełnym wymiarze czasu pracy). Tym samym Sąd nie mógł na podstawie ww. materiału dowodowego ustalić faktu wykonywania pracy w szczególnych warunkach w (...)w J., zgodnie z twierdzeniami wnioskodawcy.

Odnosząc się natomiast do drugiego spornego okresu, a to zatrudnienia w (...)z siedzibą w B. od 21 września 1978 r. do 7 grudnia 1985 r., Sąd uznał za udowodniony jedynie okres od 21 września 1978 r. do 31 grudnia 1982r. (łącznie 4 lata, 3 miesiące i 11 dni). Za uznaniem powyższego okresu za udowodniony przemawiał dowód z dokumentów – świadectwa pracy z dnia 31 stycznia 1986 r., w którym wskazano, że wnioskodawca w całym okresie zatrudnienia, zajmował stanowisko kierowcy ciągnika. Również wymienione w nim składniki wynagrodzenia (poza stawką zasadniczą) wskazują na rodzaj wykonywanej pracy. Wnioskodawcy przysługiwały bowiem dodatki za pracę w transporcie i za udział w pracach polowych. Fakt wykonywania przez B. Ł., pracy w charakterze kierowcy ciągnika, został jednoznacznie potwierdzony zeznaniami świadka M. N.. Świadek bezsprzecznie wskazał także, że praca kierowcy ciągnika była pracą całoroczną, a nie sezonową. Świadek podkreślił, że w okresie od wiosny do jesieni, wnioskodawca świadczył prace polowe, polegające na wykonywaniu kompleksowych oprysków oraz nawożeniu gruntów (wapniowaniu). Były to wówczas prace dominujące. Oprócz nich, w szczególności w okresie zimowym, wnioskodawca wykonywał prace transportowe polegające na przywożeniu żwiru oraz prace na drogach (posypywał je żwirem). Świadek wskazał również, że w zimie kierowcy ciągników, jeżeli nie było dla nich pracy lub samochód się popsuł, dokonywali drobnych napraw. W ocenie Sądu prace przy naprawie ciągników miały charakter uboczny i marginalny w stosunku do podstawowej pracy, jaką była praca kierowcy ciągnika. Czynności te wchodziły bowiem do obowiązków kierowców ciągników, należytego przygotowania pojazdów do wykonywania pracy. Sąd nie uznał natomiast za udowodniony jako okresu pracy w szczególnych warunkach dalszego zatrudnienia po 1982 r. Za uznaniem wnioskodawcy również i tego okresu przemawia wyłącznie treść ogólnego świadectwa pracy z 31 stycznia 1986 r. Nie zawiera ono jednak wzmianki o wykonywaniu pracy w szczególnych warunkach, ani o charakterze tej pracy. Dokument ten dopiero łącznie z zeznaniami świadków lub inną dokumentacją pracowniczą mógłby stanowić dowód na powyższą okoliczność. Łączny czas pracy w szczególnych warunkach, udowodniony przez wnioskodawcę (a więc do końca 1982 r.) wyniósł 4 lata, 3 miesiące i 11 dni, co łącznie z uznanym przez ZUS okresem 11 lat, 11 miesięcy i 14 dni pracy w szczególnych warunkach, pozwala wnioskodawcy B. Ł. na wykazanie spełnienia przesłanki posiadania odpowiedniego stażu pracy w szczególnych warunkach. Prace kierowców ciągników są wymienione w wykazie A, dziale VIII, poz. 3 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. jako prace w szczególnych warunkach.

Podsumowując tę część wywodów należy stwierdzić, że wnioskodawca w spornym okresie czasu (od 21 września 1978 r. do 31 grudnia 1982 r.), stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał prace kierowców ciągników, praca ta zaś wymieniona jest w wykazie stanowiącym załącznik do rozporządzenia RM z dnia 7 lutego 1983 r., a więc spełnione zostały warunki zaliczenia tego okresu do pracy w warunkach szczególnych. Wnioskodawca tym samym osiągnął ponad 15 lat pracy w warunkach szczególnych. Poczynione przez Sąd ustalenia bezsprzecznie pozwalają na przyjęcie, że w dacie wejścia w życie ustawy, a to 1 stycznia 1999 r. wnioskodawca spełniał wymóg stażu zatrudnienia w szczególnych warunkach oraz ogólnego stażu ubezpieczeniowego. Wnioskodawca nie jest członkiem OFE, a w dniu 25 września 2012 r. ukończył (...) lat życia.

Mając powyższe na uwadze, Sąd na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał wnioskodawcy prawo do emerytury od dnia 8 maja 2013 r., tj. od dnia złożenia wniosku o emeryturę.